

Time: 3 Hours

Total Marks: 100

- NB.: 1) All questions are compulsory.**
2) All questions carry equal marks.

1. What is education? Explain the role of Education in rural development.

OR

Explain the causes and effect of population growth in India.

2. State the various types of transport and explain the significance of transport in rural development.

OR

Write in detail the obstacles in rural electrification.

3. Explain the importance of science and technology application in rural development.

OR

Write in detail the methods of agricultural extension education.

4. Explain conventional energy sources and write limitations.

OR

Explain non- traditional rural energy sources.

5. **Write Short note. (Any Two)**

- A. Education for Rural Development
- B. Primary Health Centre
- C. Remedial plan to reduce water pollution
- D. Biogas

मराठी रुपांतर

वेळ: 3 तास

गुण: १००

सूचना: 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. शिक्षण म्हणजे काय शिक्षणाची ग्रामीण विकासातील भूमिका विशद करा.

किंवा

भारतातील लोकसंख्या वाढीची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.

२. वाहतुकीचे विविध प्रकार सांगून ग्रामीण विकासात वाहतूक व्यवस्थेचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

ग्रामीण विद्युतीकरणातील अडथळे सविस्तर लिहा.

३. ग्रामीण विकासात विज्ञान आणि तंत्रज्ञान वापराचे महत्त्व विशद करा.

किंवा

कृषी विस्तार शिक्षणाची पद्धती सविस्तर लिहा.

४. पारंपरिक ऊर्जा साधने विशद करा आणि मर्यादा लिहा.

किंवा

अपारंपरिक ऊर्जा साधने विशद करा.

५. टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

अ. ग्रामीण विकासासाठी शिक्षण

ब. प्राथमिक आरोग्य केंद्र

क. जल प्रदूषण कमी करण्यासाठी उपाय योजना

ड. बायोगॅस